

IKONOGRAFIA

Typy ikonograficzne w kulturze chrześcijańskiej.

Ikonografia w sztuce Kościoła oparta jest na przekazach biblijnych. Postacie na ikonach można rozpoznać dzięki określonym atrybutom (księga, ubranie, broda, wąsy itd.). Zbiór atrybutów określa kanon ikonograficzny i jest niezmienny w różnych epokach.

JEZUS CHRYSYTUS

Ikony Chrystusa to połączenia boskiej doskonałości z rzeczywistym człowieczeństwem. Wizerunki Chrystusa można podzielić na dwie grupy: sceny z Jego życia oraz przedstawienia samodzielne. Główne typy przedstawień samodzielnych to Zbawiciel o wyglądzie Wszechwładcy i Sędziego oraz o wyglądzie dziecka lub młodzieńca. Ikony Zbawiciela posiadają charakterystyczny nimb krzyżowy wewnątrz którego znajdują się trzy litery greckie, symbolizujące słowa: „Jestem Który Jestem”. Na ikonach Chrystus często przedstawiany jest z księgą, w czerwonym chitonie (koszula) i w niebieskim himationie (płaszcz, peleryna) wykonujący gest błogosławieństwa.

Ikony Zbawiciela :

1. Chrystus Pantokrator:

(Wszechwładca, Pan wszystkiego, gr. Παντοκράτωρ) – w ikonografii przedstawienie Jezusa Chrystusa jako władcy i sędziego Wszechświata. Ikonograficzne przedstawienie Pantokratora rozprzestrzeniło się szeroko poczynając od IV-VI wieku w związku z przenikaniem do sztuki chrześcijańskiej elementów ikonografii późnoantycznej, zwłaszcza cesarskiej. Wówczas przedstawiano całą sylwetkę Chrystusa. W późniejszych czasach zaczęły pojawiać się przedstawienia do pasa, różniące się nieznacznymi szczegółami.

Jako Pantokrator Chrystus przedstawiony jest w pozycji stojącej lub siedzącej na tronie, z otwartym Pismem Świętym w lewej dłoni i uniesioną prawą dłonią w geście błogosławieństwa. Ułożenie palców nawiązuje do greckiego monogramu Chrystusa: IC XC. Połączone są dwa palce: kciuk z serdecznym. Dzięki temu palce wskazujący i zgięty środkowy przypominają litery IC. Skrzyżowane ukośnie kciuk i serdeczny w zestawie z małym palcem tworzą XC. Nie jest to jedyna interpretacja gestu, według niektórych teologów połączony kciuk z palcem serdecznym są symbolem dwoistości natury Chrystusa: boskiej i ludzkiej. Natomiast złączenie trzech palców: małego, serdecznego i kciuka symbolizuje Trójcę Świętą.

Księga, jaką Jezus trzyma w lewej dłoni, nawiązuje do jego misji nauczania. Zwykle zamieszczony jest na niej cytat z Ewangelii według św. Jana: „Nie sądzcie z zewnętrznych pozorów, lecz wydajcie wyrok sprawiedliwy” [J 7, 24].

W tradycji cerkiewnej przedstawienie Chrystusa jako Pantokratora jest najczęściej umieszczane na sklepieniu centralnej kopuły cerkwi. Umieszczenie ikony Pantokratora na centralnym sklepieniu miało ukazać Chrystusa, który z wysokości patrzy na swój świat.

2. **Chrystus Zbawiciel w Siłach** (*Spas w siłach* -Zbawiciel tronujący między mocami) (gr. *Kyrios ton dynameon*; ros. *Спас в силах*) – ikonograficzne przedstawienie Chrystusa Pantokratora, który zasiada w centrum ikony na tronie na tle trzech mandorli w formie czerwonego rombu, ciemnobłękitnego owalu i na dole czerwonego kwadratu. Podstawą ikony stały się prorocze wizje Ezechiela i Apokalipsa św. Jana.

Romb symbolizuje Boską naturę, która jest "ogniem trawiącym", ogniem prawdy, Ducha. Owal jest symbolem wieczności i sfer niebieskich, czyli aniołów, które otaczają postać Chrystusa. Sam tron i podnózek tronu z kołami jest obrazem chórów anielskich (tronów i serafinów). Czerwony kwadrat na dole jest symbolem ziemi. W narożnikach kwadratu umieszczone są symbole Ewangelistów (wyobrażenia: anioła (człowieka), lwa, cielca i orła – są to symbole odpowiednio Mateusza, Marka, Łukasza i Jana), co znaczy, że Ewangelia głoszona jest na cztery strony świata. Czerwony i błękitny kolor szat Chrystusa symbolizuje zjednoczenie Jego dwóch natur, Boskiej i ludzkiej. Ikona ukazuje Chrystusa jako Alfa i Omega. W Chrystusie jako Panu wszelkiego stworzenia i Dawcy życia przy końcu czasów objawi się nowa ziemia i nowe niebo.

3. **Mandylion,**

występujący w ikonografii od VI wieku rodzaj wywodzący się z pierwotnego wizerunku *acheiropoietosu* (Wizerunku Chrystusa nie stworzonego ludzką ręką). Nazwa pojawia się w źródłach począwszy od XII w., a wywodzi się od późnogreckiego *mandilion* - ręcznik, chusta lub semickiego *mindil*.

Mandylion przedstawia oblicze Chrystusa wpisane w nimb krzyżowy, ukazane na białej chuście, przymocowanej za dwa górne rogi. Centralnym elementem kompozycji jest zamyślane, niekiedy surowe, miłosierne Oblicze Zbawiciela. Na jasnym tle chusty niemal idealnie symetrycznie po obu stronach głowy rozłożone są kosmyki długich włosów i brody. Silne wrażenie, jakie ikona wywiera na oglądających są wynikiem niezwykle przemyślanej geometrii kompozycji. Ikona w swej konstrukcji jest zasadzona na bazie trzech okręgów. Wpisane jeden w drugi nawiązują do symboliki Trójcy Świętej. Wokół głowy Chrystusa znajduje się tzw. nimb krzyżowy, atrybut ikonograficzny przysługujący jedynie Zbawicielowi, przypominający o jego śmierci na krzyżu. Na nimbie wypisane są greckie litery oznaczające "Jestem Który Jestem" - imię Boga, przynależne też Boskiej naturze Chrystusa oraz skróty imienia IC XC (z staro-cerkiewno-słowiańskiego *Iisus Christos*). dopełniającym elementem są aniołowie, trzymający górne rogi chusty. Ikona Chrystusa "nie ręką ludzką uczyniona" jest prototypem i źródłem wszystkich ikon.

4. **Noli me tangere**

Wyrażeniem *Noli me tangere* określa się w sztukach plastycznych przedstawienie Chrystusa, ukazującego się po zmartwychwstaniu Marii Magdalenie. Temat ten pojawiał się już we wczesnym średniowieczu, zarówno jak w rzeźbie, grafice, jak i w malarstwie ściennym (fresk, polichromia), książkowym i tablicowym. Tradycja ta była powszechna także w czasach nowożytnych i późniejszych. Często w tym przedstawieniu Chrystus jest okazywany jako ogrodnik z łopatą, bądź trzymający chorągiew.

5. **Pietà** [pje'ta] (w polszczyźnie, poza literaturą specjalistyczną, dominuje pisownia *pieta*), z włoskiego *pietà*, 'miłosierdzie', 'litość'; z łac. *pietas*, 'miłość zgodna z powołaniem'. Często też

taki obraz nazywany jest Lamentacją Matki Boskiej ale wówczas jest to przedstawienie sceny momentu zdjęcia ciała Chrystusa z Krzyża. Typowa pieta ukazuje przedstawienie Matki Boskiej trzymającej na kolanach martwego Jezusa Chrystusa i jest najbardziej rozpowszechnione w kulturze zachodnioeuropejskiej.

6. **Misericordia Domini** przedstawienie Chrystusa ze śladami męki, stojącego w grobie. Czasem towarzyszy mu Maryja ale najczęściej Chrystus stoi w grobie samotnie. Przedstawieni bardzo podobne, często wręcz tożsame z typem ikonograficznym Nie rozpaczaj po mnie Matko. Misericordia Domini występuje głównie w malarstwie gotyckim.
7. **Tron Łaski** rodzaj przedstawienia ikonograficznego, obrazującego Tróję Świętą. Jest to wyobrażenie Boga Ojca trzymającego przed sobą krzyż, do którego jest przybity Chrystus a między Ojcem a Synem unosi się Duch Św. w postaci gołębicy. Od XIII w. postać Chrystusa na krzyżu bywała zastępowana wizerunkiem Męża Boleści (Vir Dolorum), trzymanego w ramionach przez Boga. przedstawienia Tronu Łaski, były charakterystyczne dla sztuki średniowiecza, choć pojawiały się też później, gł. w baroku.
8. **Chrystus Emmanuel** (w hebr. *אֱמָנוּעֵל*, czyli *Emmanuel* oznacza *Bóg z nami*) – ikonograficzny typ przedstawienia Chrystusa w wieku dziecięcym. Chrystus Emmanuel pojawia się zarówno na samodzielnych ikonach, jak i w zestawieniu z innymi osobami. Przedstawienie dziecka jako małego-dorosłego jest charakterystyczne dla ikonografii wschodniej i symbolizuje dojrzałość duchową. W przedstawieniu Emmanuela wyjątkowa jest też nie-dziecięca powaga. Nacisk na realizm i dziecięce cechy wyglądu Chrystusa-Emmanuela pojawił się w XIVw. pod wpływem sztuki zachodniej.

TRÓJCA ŚWIĘTA (łac. Sancta Trinitas, jak też samo Trinitas, stgr. Αγία Τριάς, trb. Hágia Trías)

Trójca Święta jest jednością trzech boskich istot Boga Ojca, Boga Syna i Boga Ducha Świętego. Początkowo na ikonach przedstawiano trzech przybyszów oraz Abrahama i Sarę, w miarę upływu czasu popularne stało się przedstawienie tylko trzech aniołów, a stół przy którym zasiadają, symbolizuje stół eucharystyczny. Postać środkowa jest zwykle utożsamiana z Synem Bożym. Ma na to wskazywać znajdujący się nad nim dąb – symbol krzyża (i utraconego drzewa rajskiego, odzyskiwanego przez Krzyż), oraz ruch ręki w stronę kielicha – symbolu Eucharystii. Postać po lewej stronie jest opisywana jako Bóg Ojciec, za którego plecami znajduje się dom-Kościół. Nad postacią z prawej strony widać górę – aluzję do skały, z której trysnęła na pustyni woda.

Trzy postaci z ikony zostały wpisane w okrąg, który ma symbolizować idealną równość. Osią okręgu jest wyciągnięta nad kielichem dłoń środkowego anioła. Linia sylwetek bocznych postaci układa się w kształt kielicha. Skrzydła wszystkich trzech aniołów są ze sobą połączone. Daje to symbol wspólnoty i jedności[1]. Postaci są zwrócone do siebie, co ma odzwierciedlać jedność, a równocześnie autor nadał im cechy odrębności. Linie poprowadzone od osi dolnej krawędzi ikony do górnych narożników dzielą przestrzeń na trzy trójkąty. Każdy z nich jest niejako przypisany do jednej postaci.

Stół – ołtarz – jest symbolem kosmosu, a mały prostokąt na jego przedniej stronie jest znakiem Ziemi z jej czterema stronami. Aniołowie siedzą na tronach wyposażonych w podnóżki, które wskazują na godność królewską. Każdy z aniołów trzyma laskę, symbol jednakowej Boskiej władzy, którą posiada każda z Trzech Osób Boskich. Kielich na stole to odwołanie do Paschy i do Eucharystii.

MATKA BOŻA

Wierni Kościołów Wschodniego jak i Zachodniego widzą w Marii bliską ludziom pośredniczkę w zbawieniu ludzkości, dlatego jej wizerunek jest bardzo popularny w ikonografii chrześcijańskiej. Niezależnie od różnorodności przedstawień na ikonach Matka Boża ma zazwyczaj głowę okrytą niebieskim szalem, na który nałożony jest wiśniowy lub purpurowy mafion, okrywający głowę, ramiona i sięgający kolan. Zgodnie z nauką Kościoła, na wysokości czoła i obu ramion, umieszczone są 3 gwiazdy, symbolizujące dziewictwo Marii.

Główne typy przedstawień Matki Bożej to:

1. **Hodegetria** [gr., 'przewodniczka', 'ta, która prowadzi' *Wskazująca Drogę*], *Odijitria*, typ reprezentacyjnego wizerunku Matki Bożej z Dzieciątkiem. Maryja ukazana jest frontalnie, najczęściej w półpostaci. Czasem w pełnej figurze: siedząca na tronie lub stojąca. Głowę trzyma prosto, lekko zwróconą w kierunku Chrystusa. Na lewym ramieniu trzyma Dzieciątko, dostojnym gestem prawej dłoni z długimi palcami wskazując na nie. Jest to gest wskazania ludziom Syna Bożego oraz gest postawy służebnej. Chrystus znajduje się w pewnym oddaleniu od twarzy Matki, patrzy prosto przed siebie i ukazuje całe swe oblicze. Wznosi prawą dłoń w geście błogosławieństwa, a w lewej dłoni trzyma zwój (od XVI w. także księgę lub kulę). Chrystus nie jest tutaj niemowlęciem, występuje w ikonograficznym typie Chrystusa – Emmanuela, ma twarz dojrzałego, inteligentnego człowieka. Ubrany jest w biały chiton i narzucony nań purpurowy, często przetykany złotem himation. Ikona Hodegetrii ukształtowała się ostatecznie w Bizancjum. Taka majestatyczna obojętność i brak przejawów ludzkich uczuć przyjęte zostały na wiele wieków jako najbardziej obowiązujące na dogmatycznej ikonie Boskiego Macierzyństwa, jaką jest Bogarodzica z Chrystusem-Emmanuelem. Według tradycji pierwszym ikonografem był święty Łukasz z Antiochii, ewangelista. To właśnie on stworzył wizerunek Marii z Dzieciątkiem na rękę.
2. **Maestà** (wł. Majestat) przedstawienie Madonny na tronie w otoczeniu aniołów i świętych. Obrazy takie powstawały głównie w XII i XIII wieku.
3. **Eleusa (Umilenie)** – ikona przedstawiająca Matkę Boską pochylającą głowę, aby przytulić swój policzek do policzka Syna, który obejmuje ją jedną ręką (często niewidoczną) za szyję, a drugą trzyma w ręce Matki.

IKONY ŚWIĄTECZNE

Ikony świąteczne obrazują główne wydarzenia Nowego Testamentu. Przykłady:

1. **Zwiastowanie Bogurodzicy** – objawienie się Marii Archanioła Gabriela i jego zapowiedź narodzenia Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. Opis Zwiastowania znajduje się w Ewangelii Św. Łukasza.
2. **Narodzenie Jezusa Chrystusa** – przedstawienie ukazujące Dzieciątko znajdujące się w ciemnej grocie i owinięte w pieluszki oraz towarzyszących Mu woła i ośła. Pojawiają się też inni ludzie: Matka Boża, pasterze oraz Józef. Ikona Narodzenia Chrystusa jest znakomitym przykładem

pokazywania przez ikonografię bizantyjską w jednym przedstawianiu kilku zdarzeń, w taki sposób bardzo dokładnie przedstawia ewangeliczną opowieść o Narodzeniu.

3. **Ostatnia wieczerza**, zwana w tradycji wschodniej Tajemniczą Wieczerzą (gr. *Mystikos Deipnos*, rus. *Tajnaia Wieczieria*), podczas której Chrystus ustanowił sakrament Eucharystii, w liturgii Kościoła jest obchodzona w Wielki Czwartek. Ikonografia Ostatniej Wieczerzy kształtowała się już od czasów malarstwa katakumbowego. Istniały różne warianty formalne kompozycji, z których najpopularniejsze są dwa. Pierwszy, częstszy na Zachodzie, rozmieszcza Apostołów wzdłuż długiego, prostokątnego stołu, z Chrystusem pośrodku. Drugi, chętniej stosowany w ikonografii bizantyjsko-ruskiej, tworzy kompozycję centralną, sytuując uczestników przy stole okrągłym.
4. **Ukrzyżowanie**, przedstawienie ukrzyżowanego Jezusa Chrystusa, w asyście postaci biblijnych zgromadzonych pod krzyżem. Klasycznym przykładem tego typu ikonograficznego jest krucyfiks i postacie Marii i Jana Ewangelisty, stojące pod krzyżem. W tego typu przedstawieniach często pojawia się również przedstawienie Marii Magdaleny opłakującej Jezusa. Przedstawienia tego typu rozwinęły się w średniowieczu, największy ich rozkwit przypada na gotyk.
5. **Zaśnięcie Matki Bożej**, to przedstawienie śmierci Marii, matki Chrystusa (gr. *Κοίμησις* [„Koimesis”] — „Zaśnięcie”), w otoczeniu 12 apostołów i Chrystusa odbierającego duszę matki. Przedstawienie występowało w ikonografii pod koniec V w., inspirację czerpiąc głównie z pism apokryficznych IV i V wieku. Schemat ikonograficzny Zaśnięcia wykształcił się ostatecznie w sztuce bizantyjskiej w IX wieku.

Przykłady Ikonografii Świętych

☒ **Św. Antoni** przedstawiany jest jako pustelnik, czasami w długiej szacie mnicha. Szczególne zainteresowanie artystów budził temat kuszenia św. Antoniego. Jego atrybutami są: jeden, dwa lub trzy diabły, diabeł z pucharem, dzwonek, dzwonek i laska, krzyż egipski w kształcie litery "Tau", księga reguły monastycznej, lampa, lampka oliwna, laska, lew kopiący grób, pochodnia, świnia, pod postacią której kusił go szatan, źródło.

⚔ **Św. Sebastian** przedstawiany jest w białej tunice lub jako piękny obnażony młodzieniec, przywiązany do słupa albo drzewa, przeszyty strzałami. Czasami u jego nóg leży zbroja. Na starochrześcijańskiej mozaice w kościele św. Piotra w Okowach w Rzymie ukazany jest jako człowiek stary z białą brodą, w uroczystym dworskim stroju.

Atrybuty Świętego: krucyfiks, palma męczeństwa, włócznia, miecz, tarcza, dwie strzały w dłoniach, przybity wyrok śmierci nad głową.

☒ **Św. Paweł Apostoł** przedstawiany jest w długiej tunice i płaszczu. Jego atrybutami są: baranek, koń, kość słoniowa, miecz.

☒ **Święci Cyryl i Metody** przedstawiani są w stroju pontyfikalnym jako biskupi greccy lub łańcisci. Czasami trzymają w rękach model kościoła. Św. Cyryl ukazywany jest w todzie profesora, w ręce ma księgę pisaną cyrylicą. Ich atrybutami są: krzyż, księga i kielich, rozwinięty zwój z alfabetem słowiańskim.

☒ **Św. Kazimierz królewicz** : atrybutem Świętego jest mitra Książęca. Przedstawiany także ze zwojem w dłoni, na którym są słowa łacińskiego hymnu: "Omni die dic Mariae" - ku czci Matki Bożej, do której św. Kazimierz miał wielkie nabożeństwo.

☒ **Święty Wojciech** Święty występuje w stroju biskupim, w paliuszu, z pastorałem. Jego atrybuty to także orzeł, wiosło oraz włócznie, od których zginął.

☒ **Święty Jerzy** ukazywany jest w krótkiej tunice jako rycerz na koniu zabijający smoka. Jego atrybutami są: anioł z wieńcem laurowym lub z koroną, baranek, biała chorągiew lub lanca z czerwonym krzyżem, koń, palma męczeństwa oraz m. in. przedmioty jego męki - gwoździe, kamień młyński i koło, miecz, smok u stóp, smok zabity.

☒ **św. Florian** przedstawiany jest jako oficer rzymski z naczyniem - gaszący pożar. Czasami jako książe. Bywa, że w ręku trzyma chorągiew. Jego atrybutami są: kamień młyński u szyi, kolczuga, krzyż, czerwony i biały krzyż, miecz, palma męczeńska, płonący dom, orzeł, tarcza, zbroja.

☒ **Św. Antoni Padewski** przedstawiany jest w habicie franciszkańskim; nieraz głosi kazanie, czasami trzyma Dziecię Jezus, które mu się ukazało. Jego atrybutami są: księga, lilia, serce, ogień symbol gorliwości, bochen chleba, osioł, ryba.

☒ **św. Jan Chrzciciel** przedstawiany jest jako dziecko, młodzieniec lub mąż ascetyczny, ubrany w skórę zwierzęcą albo płaszcz z sierści wielbłąda. Jego atrybutami są: Baranek Boży baranek na ramieniu, na księdze lub u stóp, baranek z kielichem, chłopiec bawiący się z barankiem, głowa na misie, krzyż. W tradycji wschodniej, zwłaszcza w ikonach, ukazywany jest jako zwiastun ze skrzydłami.

☒ **św. Katarzyna**, przedstawiana jest w koronie, z palmą męczeństwa w dłoni i kołem do łamania kości (czasem jeszcze z książką i mieczem). Ukazywana jest też podczas mistycznych zaślubin z Chrystusem lub w więzieniu, w obecności Chrystusa.

☒ **św. Piotr** ukazywany jest w stroju apostoła, jako biskup lub papież w pontyfikalnych szatach. Atrybutami Księcia Apostołów są: anioł, kajdany, dwa klucze symbolizujące klucze Królestwa Bożego, kogut, odwrócony krzyż, księga, łódź, zwój, pastorał, ryba, sieci, skata - stanowiące aluzje do wydarzeń w jego życiu, tiara w rękach.

św. Małgorzata przedstawiana jest jej postać stojąca na smoku i godząca w jego paszczę wydłużonym krzyżem. Rzadziej spotyka się wizerunek ze św. Małgorzatą powstrzymującą smoka lejcami. Mimo że nie należała do królewskiego rodu, jest często przedstawiana w koronie na głowie, co ma podkreślić jej szlacheckie pochodzenie. Często też trzyma w dłoni gałązkę palmową jako symbol męczeństwa.

☒ **Św. Maria Magdalena** przedstawiana jest według tradycji, która utożsamia ją z innymi Mariami. Ukazywana w długiej szacie z nakrytą głową; w bogatym książęcym wschodnim stroju lub jako pokutnica, której ciało ostaniają długie włosy; w malarstwie barokowym ukazywana bez odzieży lub półnago.

Jej atrybutami są: dyscyplina, instrumenty muzyczne, krucyfiks, księga - znak jej misyjnej działalności, naczynie z olejkami, kadzielnica, gałązka palmowa, czaszka, włosiennica, zwierciadło.

☒ **Św. Kinga** przedstawiana jest w stroju klaryski lub księżny, w ręku trzyma makietę klasztoru ze Starego Sącza, czasami bryłę soli, bywa w niej pierścień.

☒ **Św. Bartłomiej Apostoł** jest przedstawiany w długiej tunice, przepasanej paskiem, czasami z anatomiczną precyzją jako muskularny mężczyzna. Bywa ukazywany ze ściągniętą z niego skórą. Jego atrybutami są: księga, nóż, zwój.

☒ **Św. Michał archanioł** przedstawiany jest w tunice i paliuszu, w szacie władcy, jako wojownik w zbroi. Skrzydła św. Michała są najczęściej białe, niekiedy pawie. Włosy upięte opaską lub diademem.

Jego atrybutami są: globus, krzyż, laska, lanca, miecz, oszczep, puklerz, szatan w postaci smoka u nóg lub skrępowany, tarcza z napisem: "Quis ut Deus" - "Któż jak Bóg", waga.

☒ **Św. Hieronima** ukazuje się jako wielkiego pokutnika w długiej szacie albo obnażonego starca, w przepasce na biodrach, wycieńczonego postami. Czasami przedstawiany jest w kapeluszu kardynalskim, co jest aluzją do jego funkcji sekretarza papieskiego, lub w postawie siedzącej przy pulpicie.

Atrybutami Świętego są: czaszka, gołębica, kamienie, klepsydra, księga, lew u stóp, oswojone lwiatko, model kościoła, pióro pisarskie, rylec do pisania i tabliczka, trąba powietrzna przypominająca Sąd Ostateczny, wielbłąd.

☒ **Św. Franciszek** ukazywany jest w habicie franciszkańskim, czasami ze stygmatami. Bywa przedstawiany w otoczeniu ptaków. Jego atrybutami są: baranek, krucyfiks, księga, ryba w ręku.

☒ **Św. Łukasz Ewangelista** prezentowany jest jako młodzieniec o ciemnych, krótkich, kędzierzawych włosach, w tunice. Sztuka zachodnia ukazuje go z tonsurą lub łysiną, czasami bez zarostu. Bywa przedstawiany, gdy maluje obraz. Jego atrybutami są: księga, paleta malarska, przyrządy medyczne, skalpel, wizerunek lub figura Matki Bożej, wół, zwój.

☒ **Św. Leon Wielki** przedstawiany jest w szatach papieskich i w tiarze, czasami w szatach liturgicznych ryty wschodniego lub jako papież piszący. Jego atrybutami są: księga, kielich oraz orszak z półksiężycem, któremu zastępuje drogę.

☒ **Św. Cecylia** przedstawiana jest jako orantka. Późniejsze prezentacje ukazują ją w tunice z palmą męczeńską w dłoni. Czasami gra na organach. Jej atrybutami są: anioł, instrumenty muzyczne - cytra, harfa, lutnia, organy, płonąca lampka, miecz, wieniec z białych i czerwonych róż - oznaczających jej niewinność i męczeństwo.

☒ **Św. Andrzej Apostoł** przedstawiany jest jako starszy mężczyzna o gęstych, siwych włosach i krzaczastej, krótkiej brodzie. Jako apostoł nosi długi płaszcz. Czasami ukazywany jako rybak w krótkiej tunice. Powracającą sceną w sztuce religijnej jest chwila jego ukrzyżowania. Atrybutami Świętego są: "krzyż św. Andrzeja" w kształcie X, księga, ryba, sieć.

☒ przedstawia się **św. Łucję** w stroju rzymskiej niewiasty z palmą męczeństwa w ręce i z tacą, na której leży para oczu. Jej atrybutami są: lampa, miecz, palma męczeństwa, płomień u stóp; na tacy oczy, które jej wyłupiono; sztylet.

☒ **św. Stanisław ze Szczepanowa. Patron Polski.** osobę polskiego świętego przedstawia się w szatach pontyfikalnych. Jego atrybuty to orzeł, pastorał, umarły Piotrowin